

## Nemzeti Társalkodó.

October' 15-dik napján 1851.

Hét vallás, husz nemzet, hat polgári felekezet, 's még hány különségek szolgáltak sokszor a' harczok' leggyászosabbikának a' honnyi visszavonás, és sokszor véres háború' tárogatójául, 's ki kell mondanom, mert Anyámnak hazudni nem szabad: Europa népei közt a' honnyi visszavonások' tövis-pálmáját te nyerted-el édes Hazám! ázzal a' szomszéd nemzettel, melly régi viszongásainak bűnét most patakkal omló vérén váltja-meg.

Te pedig véle együtt jobb sorsra méltó imádott Hazám! szelidebb áldozattal szerzed-meg egy boldogabb jövődő bizonyos reménységét, ha tagjaiddban, 's felekezeteidben, a' személyes és társasági sajtáságot becsülvén, nem engeded soha, hogy testvér háború undokitsa akár zöld mezeidet, akár zöld asztalidat; hanem minden különsegek a' hazafiság' szent zászlója alatt eggyesülvén, a' külön felekezeti szellemek, minden fiat eggyaránt ápoló anyahonnyunk köz szeretetébe olvadjanak-össze. És már egypár gondolat töredék arról mimódon eszközlődjék minden igaz hazafi köz munkássága áttal legczélarányosabban ez az

## B. EGGYESÜLÉS.

Akár melly czél' valósításának első feltétele az azt ellenző akadályok elhárításában áll; ezek a' nemleges, (negatív) azután következnek az előmozdító igenleges (positív) eszközök.

1. Tűz és víz, igen és nem, önn-kény és szabadság között nem lehet egyesülés. Bár milly meleg bajnokja vagyok-is annak okáért fennebbi állításaimnak, 's attól várom hazám egykori szebb jövődjét, ha kölcsönösön mindenikünk előtt szent az idegen sajátság, 's külön-felekezeti szellem; bár minden fokadó erőt fejleszteni, ápolni 's szabad munkássági körre emelni óhajtok, sőt ezt társasági szoros kötelességnek lenni állítom-is; az mindazonáltal gondolatimhoz folyvást odá volt értve, sőt egyenesen foly belőlök, hogy csak azon sajátság hordozza magán a' jussnak bélyegét, melly mást hasonló erőben és terjeszkedésben maga mellett meg szenved; a' sajátság pedig az, melly az idegen sajátságot le-tiporja, vagy épen elnyelni, 's magát azzal hízlalni törekedik. Ugyan azért a' társasági külön-erők' lehető egyesülésének nemleges fel-tétele ez: *hogy senki magának olyan sajátságot jussul ne tulajdonítson melynek más akárki a' magát feláldozni kénytelen lenne.* 'S ez a' kölcsönös megszorítás szabja ki sajátságink' szabados körének természetes 's emberi rendszabások által nem változható határ-szélét. 'S valamint el-nem tűrhető sőt a' földnek színéről ki-irtandó lenne az a' ször-

nyeteg, ki ember lévén ember társai husából vendégeskedni jussát képzelné: úgy, és még inkább az a' vallás ('s hálá az egeknek hogy nállunk ilyen nincs) mellynek czikkjei közzé tartoznék a' más hit' üldözése, vagy tánn épen ki-irtása; az a' félekezet melly a' miveltségnek, vagy tehetőségnek magasabb lépcsőjéhez magának ki rekesztő just merne tulajdonítani; ezáltal a' nem-eggyesülhetés pokoli evangeliumát hirdetné, 's maga mondaná-ki magára az igazság' örök törvény könyvéből az ítéletet: "Mindent el kell türni, csak a' türedelmetlent nem."

Milly gyászos romlásokat vont sokszor illy felekezeti egybe nem férhetés nemzetekre, hazákra, hogy erről meggyőződünk nem kell épen universalis históriát tudni. De hálá az idők' Istenének! békülés angyala lebeg honnyunk felett. Nincs messze az idő, hogy az egybe nem férhetés szomorú átkának csak híre, vagy őseik' emlékezetét kiméllő unokáinknál még híre sem lessz. Ugyan azért sietek egy kedvesebb tárgyra: ki fejteni t. i. gondolatimot az egyes sajátságok és felekezeti különségek eggyesülését munkáló igenleges, positiv, eszközökről.

Bár milly szabadon fejlett-is minden erő a' társaságban, bár az öszve nem férhetés' szomorú doppiája, semmi *plust* ellenkező *minussal* azokból meg nem semmisített; nem lessz még-is ott süker és erő, hol nincs eggyesülés. Szét-oszló (divergens)

sugárok nem melegíthetnek. Vallyon miben találjuk-fel tehát azt a' csuda varás-erőt, melly annyi különböző arányt, egy köz-célba, a' honny' díszének, hatalmának, és boldogságának eszközlésébe egyesítsen, melly véghez vinni tudja azt, hogy a' társaság minden tagjainak ész 's ennek hijánniát érzéssel ki pótló szív interesszét adjon a' köz-jónak nem csak azon ágát, mellynek hasznai egyenesen reá-folynak vissza, hanem azt-is nem kisebb meleggél munkálni, melly közvetlenül őtet illetni nem látszik, sőt sok felekezetekre szakadott hazánknek egészen különböző részeletére vitetődik. Lehetséges-é ez? Próbáljuk meg.

Ész és szív: két vezér-csillaga vándor földi létünknek; 's ha amant tudatlanság éjje nem burkollya, mellynek homályában kísértetként támadó vak káprázolatok, elő-és-bal-ítéletek ijesztik a' gyáva lelkeket; ha ez szolgálatjára rendelt indulatjait fékezi, nem pedig maga ragadtatik-el azoktól, mindkettő egy úton és egy célhoz vezet. Ész és szív! e' kettőre épitem én-is különsegeink egyesülhetésének eszközlését.

I.) A' józan ész czélarányos mivéléssel ki-fejtve, és szükséges esméretekkel gazdagítva, legsükeresebb eszközlője el-szakadozott sajátságink' a' köz-jó céljánál lehető egyesülésének, midőn rendithetetlen bizonyossággal meggyőz minket azon nagy igazságról, hogy a' *polgári társaság egy életmívés (organicus) egész, mellynek egés-*

sége ; jól léte, ereje, minden alsóbb részeletheire 's egyes tagjaira, 's emezeknek épőbb vagy mecsevényebb állapotja, viszonyosan az egészre, 's ez által költsönösön egymásra vissza hat ; 's ennél fogva akár az egész honnyak közvetlenül, akár a' tölünk különböző honnyi felekezeteknek 's egyeseknek, 's így közvetőleg ismét az egész hazának gyarapodását, virágzását, hatalmát, emelni annyi mint önnön jól létünk 's interesszünk' elő-mozdításában fáradni ; mint ellenben ki csorbát ejt a' köz-jón, sőt bár mi távolról-is honnyfi-társai 's idegen felekezet' emelkedését hátra nyomni, el dultni törekedik, olly szerencsétlen tévedésben van, mint a' tündér-mesének ama meg vará'solt bajnoka, ki az ellenséges vitézt képzelvén sérteni, minden csapásával önn magát vérezé.

Ez alap-állítás igazságát fejtsük-ki itt néhány vonásba, azután szoljunk egy két szót arról: mimódon lehetne e' csudát-eszközölhető meg-gyözödést közönségessé tenni honnyfiaink között, a' mellyből hazánk jól létének magas pólczra emelkedése mathesisi bizonyossággal következne.

Földi jól-létünk ideáljának formuláját közönségesebben ki fejezni nem tudom, mint ezt mondva: abból áll, hogy a' mit kívánunk meg valósítani is képesek légyünk. És így nyilván-való, hogy a' jól-létel érzésének magasabb pontjára két úton juthatunk-el ; egyik: kívánatink körének keskenyítése a' mi filozofia, másik cél-t-eszközölő hatóságunk

terjesztése, a' mi gazdaság tárgya, e' szót legszélesebb értelembé véve.

Teremteni, az az követetlen munkás lenni csak Isteni akarat tud. Tsak Ó gondolta légyen világosság, és lett világosság! Emberi akaratunk csak közvetőleg, eszközök által, munkálódik. Ílly eszköz, melly akaratunknak hol több hol kevesebb engedékenységgel szolgál kettő van, *egyik* a' külső-természet, vagy helyesebben annak azon parányi részelettye, melly emberi hatalom hé folyása alá rendeltetett, a' mellyet t. i. életünk fenn-tartására szükségünk ki-elégítésére, vagy alkalmas's kellemetes létünk eszközülésére fordithatunk; *másik* önnön személyünk vagy, ismét helyesebben mondva kinek-kinek, a' természettől adott, nevelés, mesterség, és gyakorlás által ki-mivelt, néha elgázolt, testi és lelki ereje, tehetségi, szerzett esmérteit, készségei'sat, mellyeket résszerént közvetlenül, résszerént a' külső-természet magába tunya massájára való hatásokba ezerfelé ágazó céljaink valósítására, használunk. E' kettő tehát u. m. testi és lelki erejink, készségeink, 'sat. vagy személyi tulajdonunk, 's a' külső jóknak azon része melly hatás-körünkbe esik, tézsi eggyesek' 's ezek által az egész haza' erejének, summáját, 's a' mennyiben ember és nemzet csak ezen kétféle eszközök által képes valamit elérni, jól-létek mértékét-is.

Ha ezen erő-elemek költsönös idomzatjára csak bár egy futó pillantatot vetvén kér-

désbe tésszük, miként áll egymáshoz súly-hatóságára nézve e' kettő, *egyfelől* t. i. a' holt és oktalan természet használásunkra kínálkozó minden kincsével, *másfelől* a' bennünk találató testi erők és intelligentia' summája? valóban szemet szúr a' felelet. Mert *egy részint* világos az, hogy a' külső természet magában vagy csak szunnyadó vagy létünkre épen ellenségesen ható erőket foglal bé, mellyeknek ki-fejtésére, czél-arányos össze illesztésére, okos el-rendelésére, használására, emberi ész, munka és szorgalom kívántatik, 's így mind-annak a' mi jól-létünk eszközlésére a' külső-terület tárából kölcsönözve lenni látszik, becsét nagyobb részben az emberi ész és szorgalom magának vissza tulajdonithatja, *másrészint* pedig a' sem szenved kétséget, hogy a' külső vagydon egész massáját, melly fel-teszem, a' Magyar birodalom kerületén belől találatik, a' földet négy szeg ölbe, az aranyat fontba, az ökröt számba 'sat. ki-fejezni becsü alá vetni leg alább képzelhető dolog, 's ezen össze-írásból igaz ugyan — ditsőség érte a' Magyar földre áldásait árasztott természetnek — roppant nagy, de még-is emberi szóval és számmal ki-fejezhető mennyiség jöne ki; ellenben azon fizikai erők summája, melly 12 millió honnyfiaink virgoncza vértől pesgő ereiben egyesül, azon erkölcsi-súly és intelligentia, melly kaponyáikba munkás, azt-is oda számítva a' mi ott még tán csak szunnyadoz, 's még csíra, de egykor önnön

erején fog fel-ébredni, 's ki-fejlődni, mind ez már előhozott, még elő-hozandó, 's minekutánna lettek, többé el-nem enyészhető, hanem az idők végetlen folytatában nagyobb 's mind nagyobb halomra nevededő munkálatival együtt végetlen, 's így a' külső vagyon magában véges temérdeke, a' bennünk munkálódó végetlenhez mérve a' piczinségre 's szinte a' semmiségre olvad-le; 's ezt az idomzatot jegyezzük-meg, mert odábról ide kell vissza-tekintenünk.

A' külső vagyon öszvesége, 's a' személyes testi és lelki erők' azon summája, melly a' polgári társaság' határán belől található; teszi a' haza' testi és lelki élelmének tőkét; 's ez, a' mint tudva van, igen kevés közte hagyott darabokon kívül (útak, folyók) egyesek között, *birtok* név alatt fel van osztva. A' birtok tehát két féle, *személyes* a' mennyiben t. i. kinek-kinek személye, testi lelki ereje, esméretei, készségei 'sat. maga szabadon használható sajátja.

2. *Vagyon*, még pedig ez igen egyenetlennek láttzó osztályal, a' mennyiségek' különbségének grádics fokain, el-kezdve a' semmitől fel 150 négy szeg mértföldnyi föld-birtokig, a' csak harmincz akkora hazában.

A' birtoki just, törvény tanítóink, Londonban nem különben mint Pesten, úgy definiálták, hogy az kinek-kinek azon szabadságából áll, melly szerént maga részébe jutott sajátját, önnön céljaira *mások ki-rekesztésével* használhatja. De a' természet örök törvényei



csúfolják, az oskolás tudomány' szük rendszabásait, 's a' birtoki jusnak, a' tizenkét táblák által nem változott silány definitiojával éppen ellenkezőleg azt állitják, 's mathématikai változhatatlansággal eszközlik-is: *hogy senki azt a' mi emberi nyelven tulajdonának neveztetik önnön szükségére, hasznára, és gyönyörűségére fordítani nem képes, a' nélkül hogy mások-is ugyan abból és ugyan az által, magok szükségéik' ki-elégítésére, hasznaik' eszközlésére, és gyönyörűségekre egyszersmind, 's néha több részt végyenek, mint maga a' kit a' törvény-codex tulajdonosnak nevez.* 'S ezt csak az nem látja, ki nem tud maga körül tekinteni, 's mint a' barom rágya a' füvet a' nélkül hogy kérdené honnan nőtt.

Én a' *Hitelt* másokkal együtt magam-is megszerzém, 's gondolom Trattner Úr szebb summát veve bé azon köny árujából mint valaha magyar könyv-nyomtató. De bár ötet a' leg-'sobrákabb és csupán pénzbe éldező embernek gondolnám-is, a' mitől távol vagyok, még sem hinném, hogy önn-maga szép nyereségén való meg-elégedését csak öszve hasonlítani merje-is azon lelki élelem és magos érzések' summájával, mellyet vevőinek kostolni módot ada; 's melly csak egyesekbe-is fejül-haladja, egész nyeresége' leg-magasabban számolandó értékét. Így Trattner Úr nem vala képes magának hasznót hajtani a' nélkül hogy hazánk lelkesebb fiainak 's leányinak, mennyei ér-

zéseket, honnyunknak fel számíthatatlan hasznot, ne okozzon. Mennybe emelők kétségen kívül, a' poétai lelkesedésnek azon elborult pillantatai, mellyekben egy "élet filozofiat" egy "Gyula szerelmét teremte Ber'senyi" és Kisfaludy' geniussa; de summázzuk - öszve azon érzéseket-is, mellyek ez égből-szólló hangokra annyi hazafi kebelből vissza echoztak; 's nem úgy van-é? nállaknál még többet emele égbe az Istenségnek az ök sár-házokba le tett szikrája. 'S hogy a' példákban 's hasonlatosságokban végetlen ne légyek (a' mi talán egyik hibám a' sok közt) újra általánoson ismétlem, hogy sajátunk legcsekélyebb úgy mint leg-kimerítettőbb használása, háta paripám' lovaglásán kezdve, mely, reám nézve mértékszeresen valóban csekély gyönyörűség, százszorta nagyobb hasznokkal hat vissza másokra, p. o. azt drágán el-adott tenyésztőjére, bére után háznépét eltartó lovászomra, el-üzött hispochondriámtól nem szenvedő hozzám tarsozóimra 'sat. egy milliókat pazérló herczeg ki-csapongásáig, melly fabrikákat virágoztat, majd szebb czélokra-is sükeres tudományok 's mesterségek fejlesztésére foly bé 'sat. sajátunk bár mily használása mondom csak úgy lehetséges, hogy abból egyszersmind másokra - is ezerféle hasznok, és kellem-érzések háromoljanak. Egy égi accissa ez felsőbb törvények által földi vagyonunk, használására vetve, melly az ide lenti vámokhoz haszonló ugyan abban, hogy többet el von mint meg hágy

a' tulajdonosnak, de abban viszont nagyon különböző hogy az el-vont részlet minden csonkulás nélkül vissza árad a' társaságra.

Minthogy továbbá ez kölcsönösön van így, 's ez a' kölcsön milliók közt visszonyosson cserélődik, világos hogy valamint az a' mi enyimnek neveztetik, hasznaiban másokat is részeltet, úgy mind az a' mi a' honny' határán belől bár idegen kézben forog, bizonyos tekintetben nékem-is sajátom, 's annak gyarapodása vagy pusztulása engem-is interesszál, olly formán mint p. o. egy szüntelen Erdélyben lakó Urat Magyar Országi jószágai, mellyeket bár soha nem látott, 's nem-is fog hihetőleg látni, de szép jövedelmet von belőlök esztendőnként. 'S midőn elgondolom, hogy ezek szerént hazám minden tudóssa nékem-is még pedig ingyen dolgozó napszámosom, hogy ebédem olcsó 's jó ízű voltát nagyon érdekli ha Gróf A. B. C. D. . . . 'sat. jószágain jól vagy rosszul foly a' gazdaság, 's személyem vagyonom bátorságára bé foly az, hogy egy *Surul*-allyi faluban mily miveltségű Oláh-pap és Mester van 'sat. ha mondom ezt 's még ezer ilyen viszonyt figyelmetesen át-gondolok, önként ébred fel bennem az a' kérdés: vallyon mind az a' mi létem fenntartására, szükségeim kielégítésére, 's gyönyörüségeim kostolására tartozik, önn sajátom vagy idegen tulajdon munkálatja e' nagyobb idomzatban? 'S midőn a' dolog minden oldalát meg-fontolva, az utolsót vagyok kéntelen igenleni felette

eleven részvétel ébred-fel bennem honnyfi társaim jól-létek iránt, 's ekkor kezdem érteni, mily már magában nagy tőke, gazdag mivelt szabad országban születni, mily rop-pant de mily felséges czél-is hazát ilyenné formálni törekedni!

De nem határozódik ennyiben, társasági létünk' örök-törvények csudás munkálatja által össze-fűzött viszonya. Még más leczkéji-is vagynak az észnek, mellyekkel tanítja a' szívet, amaz igasságok' legszebbikére: „más jóvát úgy nézni mint magunkét.“

Ezerfélék minden ember' testének, lélekének, szívének sajátságai, 's azok szerént szükségei, kívánati, vágyai, mellyek élelmet, kielégítést, gyönyörködtetést kívánnak; 's bár mily dús légyen valaki a' test', lélek', és 'szerencse' jovaival — nem lessz ezered — tán milliód-része e' kívánatoknak, sőt leg-sürgetőbb szükségeinek, mellyet maga tulajdonának tárából közvetetlen kielégíteni képes légyen. X. . . Herczeg elvész mint egy eb, ha nincs ki orvosságot írjon és keverjen számára, 's lihegve sem lenne képes béjárnai négyszeg mértföldjeit, ha nem lenne kocsijártó 's a' t. — Így a' lélek' élelmeivel, mellyeknek rendszerént még kisebb része telik-ki önnön házunktól; 's átaljában rövid fontolás meg-győz azon igasságról: *Önnön sajátunknak magunk czéljára való használása csak költsönös ki-cserelés által lehetséges.* — Minthogy pedig bizonyos az: hol semmi sincs, onnan a' Császár sem — hol kevés,

onnan akárki keveset és bajossan, hol sok van, onnan minden könnyen és bővön vehet, — önként foly, hogy önnön személyes és külső tulajdonunk csak annyiban ér valamit, 's tehát reánk-nézve csak annyiban van világon, a' mennyiben kicserélhető, 's tehát becse-is abban a' mértékben nő, a' mellyben társaságunk' több tagjainak birtokában mind az a' mi test', lélek' és szív' élelme, mentől kiterjedtebb körben, mentől nagyobb mértékben, mentől épebb erőben, mentől különbözőbb alakban 's a' t. kifejtve, nemesítve, honnyositva feltalálható. E' rendíthetetlen igassággal szembe-téve, a' kicsin szívűségnek, 's nem nagyobb eszűségnek ama nyomorúlt álitása, hogy „kiki mértékszere- sen annál gazdagabb, mentől szegényebbek mások körülte:“ hamis evangéliumnak tünik-fel, 's igaznak az marad csak, úgy lehetünk tehetősök, ha honyfi-társaink dúsak, test', lélek', és szerencse' javaiban, ellenkező esetben pedig, az elme', tudomány', erő', és vagyon' kincsei kezünk közt, kissebb, nagyobb mértékben nem egyebek, mint Robinzon' aránya — a' pusztaszigetben. Könnyű innen érteni, miért sindevész a' természet ott, hol nincs Fábrikás, 's miért szegény a' föld-birtokos, ha koldus a' taksás 's a' t.

Vonjuk rövidbe hosszas előadásunkat:

Honnyosink sajátjának kissebb nagyobb mértékbe mindnyájon használó-részessei vagyunk, sőt jól-létünk nagyobb idomzatban foly amazokból, mint önnön sajátunkból.

Tulajdon sajátunknak-is magunkra-nézve úgy és azon mértékszerben van haszna és bece, a' mellyben honnyosink, a' test' és lélek' miveltségében 's külső vagyonságban magosabb vagy-lentebb fokon állanak.

És már itt azt a' kérdést teszem-fel — Mi a' polgári társaságnak valódi czélja?

A' polgári-társaság' czélja nemleges, t. i. a' kormány' kezébe letett erőnek minden külső és belső ellenséges akadályt meggyőzhető hatalma által munkálni azt, hogy kiki önnön sajátága szerént, testének és lelkének erejét mentől szabadabban fejthesse, esméreket, készségeket szerezhessen, vagyonyát gyarapithassa 's a' t. — egyszóval, hatóssága' eszközeit mentől magosabb erő-pontra fel emelni képes légyen, 's ebben, valamint megszerzett eszközeinek-is önn-czéljaira szabados használásában, a' természet' örök-törvényein kívül semmi más határ önn-kényét ne korlátolja, mint a' mellyet idegen sajátág' egyenlő jussának költsönösségére épülő polgári-törvények elejébe szabtak. 'S ez alapigazságot a' fennebb kivont állításokkal egybe-vetve, nem kézzel-fogható-é? hogy a' társaság' ilyen czéljának elő-mozdítása kinek-kinek épen úgy, sőt még erősebben érdekli interesszójét, mint teszem önnön mezei' javítása, ménesse' nemesítése, 's a' t. valamint ellenben ki azt egészben, vagy részeleteiben hátra-nyomni törekedik; azon testet marczongolja, mellynek ereiben keringő-vér élteti ötét-is, egyik tagját.

Mind ez előtt napfényhez hasonló tiszta világban áll, de mimódon lehessen e' csudát eszközölhető meggyőződést hazafi-társaink' fejében közönségessé tenni? — új, 's a' megfejtetteknél nem kisebb fontosságú probléma.

Meggyőződés' eszközlésére szükségesek először datumok, mellyeknek öszve-vetéséből, következtetéseket vonni lehessen, *másodszor* józan ész, melly ezt mívelni tudja.

Ez utolsóval, dicsekedés nélkül legyen mondva, a' magyar kaponyát a' mennyiben rajta állott, nem mostohábban ruházta-fel a' természet, mint Blumenbachnak akármel-lyik fajtáját, de az elsőknek — állás-pon-tunk' valódi esméretére, 's innen honnyunk' éléhaladását eszközölhető intézetek' felfogá-sára szükséges dátumokat értem — szembe-tűnő hijánnyát tagadnunk lehetetlen; 's mint-hogy eszet ha természet-anyánk nem adott volna, sem ökrön, sem aranyon nem vásá-rolhatnánk, esméret-szerzésre pedig szinte csak akarat kell, adjunk hálát a' gondvise-lésnek, hogy a' legörvendetesebb igasságról való meggyőződés, 's annak nyomán, honnyunk díszének, erejének 's boldogságának, magunk javára vissza-ható eszközlése, csak tőlünk függ. — — —

Vi'sgáljuk azért nyomoson és minden oldalról hazánk' valódi állását, nyomozzuk régi állapotját, 's az okokat fejtsük-fel, mellyekért onnan a' hol volt, oda-ért hol ma áll. De egyes tárgy külön vi'sgálatja,

soha tanúságos tapasztalást nem szül. Vi'sgúljuk azért hazánk' régi és mostani állapot-ját, más nemzetekkel, idegen hazákkal ösz-ve-vetve. A' közép-idő' szürkületjéből szinte minden nemzet, ugyan azon műveltséggel, ú-gyan azon vadsággal indult-ki, 's még Nagy Lajos' idejében egy lépéssel se állott elébb án-gol vagy francia-ország, mint hazánk. Milly környülmények emelték tehát amazokat oda, hol ma állanak, mellyek elmaradásunk igaz okai. Ezt, 's több illyeket fejtsünk-ki rész-rehajlatlanúl, 's önn-vi'sgálattal a' dolog' velejére hatva, a' történetek' év-könyveiből; 's midön azokban az okokat fel-találjuk, te-kintsük meg a' következéseket, itthon és i-degen földön önnön szemeinkel. Nézzük meg mi hasznát vagy kárát tapasztalta annak é-szaki Ámérika, hogy nincs Státus Vallása, mit annak hogy bizonyos értelemben senki, mit Angol ország annak, hogy minden adót fizet? Mily' érzéseket fejt ki egy nemzetnél.

ama

A' Nemz. Társalk. 1-ső ívébe hécsúszott némely értelmet-zavaró hibák a' következő igazításokat ki-vánnyák. —

<i>Lap.</i>	<i>Sor.</i>		<i>olvasd</i>
1	24	Vanda'	Vandalok'
4	31	minden	mind ez
9	15	számittását,	számittásai 's
11	4	láttuk	látszik
13	15 16	hogy az egész emberiség	hogy az én az egész emberiségbe.
15	6	szemmel	szellem
16	6	homegenei záros	(homogeneisatio)